

§ 282

Kaupunkiympäristölautakunnan esitys kaupunginhallitukselle Helsingin kansallisen kaupunkipuiston esiselvityksen hyväksymiseksi

HEL 2020-002843 T 10 05 02

Hankenumero 5806_2

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli maisema-arkkitehti Raisa Kiljunen-Siirola. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: Päätös muuten esityksen mukaan, mutta tämä virke pois: "Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättää, ettei Helsingin Kansallisen kaupunkipuiston selvittämistä enää jatketa."

Poistetun tilalle lisätään:

"Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättää, että kaupunki jatkaa Kansallisen kaupunkipuiston selvittämistä ilmeisempien alueiden, kuten esimerkiksi Keskuspuiston, Haltialan ja Vanhankaupunginlahden muodostaman ytimen pohjalta. Helsingin oman kansallisen kaupunkipuiston idea on korostaa erityisesti luontaisesti uusiutuvien kaupunkimetsien, mutta myös historiallisesti muokkaantuneiden perinneympäristöjen ja merellisyyden merkitystä luonnon monimuotoisuuden, virkistäytymisen ja kulttuuriarvojen kannalta. Kansallisen kaupunkipuiston täydentämistä tarkastellaan jatkossa muuhun kaavoitukseen, luontokartoitukseen ja virkistysalueiden suunnitteluun sisältyen.

Kansallisen kaupunkipuiston käynnistysvaiheen valmistelutyö ei saa viedä resursseja viheralueiden kehittämistyöltä muualta kaupungin alueelta. Kansallisen kaupunkipuiston ja saman aikaisen muun valmistelun yhteisenä tavoitteena on luoda verkostomainen kokonaisuus, joka ulottuu koko kaupungin alueelle, myös esikaupunkien ympäristöihin."

Kannattaja: Eveliina Heinäluoma

Pöydällepanoehdotus:

Risto Rautava: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle.

Jäsen Tuomas Rantasen vastaehdotusta ei käsitelty asian käsittelyn keskeyttämisen vuoksi.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Jussi Luomanen, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 38626
jussi.luomanen(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Anne Karlsson, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Tiina Antila-Lehtonen, vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 310 37436
tiina.antila-lehtonen(a)hel.fi
Heikki Salmikivi, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37483
heikki.salmikivi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kansallisen kaupunkipuiston esiselvitys
- 2 Vuorovaikutuspilotti -raportti
- 3 Kaupunkitaloudellisten vaikutusten arviointi -raportti
- 4 Valtuustoaloite 25.5.2016
- 5 Kaupunginvaltuuston päätös 22.2.2017 (HEL 2016-006233)
- 6 Kaupunginhallituksen päätös 27.2.2017
- 7 Kaupunginjohtajan päätös 15.3.2017 (HEL 2017-002830)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättää hyväksyä Helsingin kansallisen kaupunkipuiston esiselvityksen sekä sen perusteella käynnistää toimenpiteet vaihtoehdon Nyky+ (Helsingin kaupunkipuisto) pohjalta. Vaihtoehto turvaa Helsingin kulttuuri-, maisema-, luonto- ja virkistysarvojen säilyttämisen ja varmistaa niiden kehittämisedellytykset kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kaupungin kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Jatkotoimien toteutus ja seuranta ohjelmoidaan toimintasuunnitelmissa ja talousarvion kautta vuodesta 2021 alkaen. Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättää, ettei Helsingin Kansallisen kaupunkipuiston selvittämistä enää jatketa.

Kaupunkiympäristölautakunta päättää merkitä tiedoksi vuorovaikutuspilotin loppuraportin ja kaupunkilaisille suunnatun Helsingin kansallisen kaupunkipuiston kyselyn sekä antaa vastineen vuorovaikutuspilotissa tulleisiin mielipiteisiin.

Esittelijän perustelut

Esiselvityksen keskeinen sisältö

Kansallisen kaupunkipuiston esiselvitykseen on kuulunut noin kolme vuotta kestänyt vuorovaikutuspilotti, jonka tuloksena on syntynyt neljä vaihtoehtoista etenemistapaa. Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset sekä jatkotoimenpiteet on esitelty esiselvitysraportissa ja sen liitteinä olevissa vuorovaikutusraportissa ja taloudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Viher- ja kulttuuriympäristöarvot ovat säilyneet Helsingissä hyvin. Esiselvityksessä todettiin, että kansallisen kaupunkipuiston perustaminen maankäyttö- ja rakennuslain 9. luvun mukaisesti ympäristöministeriön päätöksellä on yksi keino Helsingin viher- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen. Toisaalta päätös kansallisesta kaupunkipuistosta ei ole ainut keino, vaan kaupunki on jo tunnistanut selvityksissään kansallisen kaupunkipuiston sisällön kriteerien mukaiset viher- ja kulttuuriympäristön arvot ja turvannut ne kaavoituksella ja muilla päätöksillään ja ottanut ne huomioon strategiassaan.

Esiselvityksen vuorovaikutuksessa syntyi vaihtoehto Nyky+, Helsingin kaupunkipuisto, jossa kaupunki turvaa kansallista kaupunkipuistoa koskevassa valtuustoaloitteessa esitetyn laajan, uuden ajan kaupunkipuiston arvot omilla päätöksillään ilman ympäristöministeriön päätöstä. Vaihtoehto Nyky+ esittää monipuoliset tavoitteet Helsingin kaupunkipuiston kehittämiselle. Nämä tavoitteet ovat jo osittain lähteneet toteutumaan jo tehtyjen päätösten, valmistelussa olevien hankkeiden sekä kaupungin strategian mukaisesti.

Esiselvityksen mukaan Helsingillä on mahdollisuus perustaa ympäristöministeriön kriteerit täyttävä kansallinen kaupunkipuisto. Haasteellista on löytää kansalliselle kaupunkipuistolle kolmesta esille tulleesta alustavasta tarkastelualuevaihtoehdosta sellainen rajaus, joka tyydyttäisi laajuuden osalta kaikkia osallisia, ja joka ei olisi ristiriidassa jo tehtyjen maankäyttöä koskevien päätösten kanssa. Mahdollisen puiston rajauksen määrittämisen ja maankäytön muutosten ennakoimisen rajauksen valmistelussa on arvioitu kestävän useiden vuosien ajan ja kohdistavan maankäyttötarkasteluita ja suunnitteluresursseja yleiskaavan toteuttamishjelmasta poiketen puiston reunoille.

Vaihtoehto Nyky+ vastaa sisällöltään parhaiten valtuustoaloitteen tavoitetta ja mahdollistaa vuorovaikutuspilotissa esiin tulleen yhteisen toi-

mintatavan kehittämisen. Vaihtoehto Nyky+ on kaupunkitaloudellisen selvityksen mukaan kokonaistaloudellisin vaihtoehto. Vaihtoehtojen kaupunkitaloudellisessa vertailussa vaihtoehdon Nyky+ toteuttamisen kustannuksissa on huomioitu tämän vaihtoehdon tarvitsema 10%:n tasokorotus viheralueiden hoitoresursseihin. Vaihtoehto esittää toimenpiteitä, jotka voidaan aloittaa heti. Toimenpiteet koskevat koko kaupungin aluetta niin kuin vuorovaikutuksessa on toivottu. Vaihtoehtoon Nyky+ sisältyvät toimenpiteet tukevat kaupungin strategiaa ja toisaalta vastaavat valtuustoaloitteen ja kansallisen kaupunkipuiston sisältövaatimusten tavoitteita.

Vaihtoehtoon Nyky+ sisältyvät seuraavat toimenpiteet:

- Panostetaan virkistys- ja viherverkoston toteuttamiseen yleiskaavan, asemakaavojen ja viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelman (Kslk 2016) sekä viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelman (VISTRA) mukaisesti
- Kiirehditään kaupunkiluontoverkostojen (metsä-, niitty- ja siniverkostot) toteuttamista
- Toteutetaan merellinen strategia
- Toteutetaan kulttuuriympäristön suojelu yleiskaavan ja asemakaavojen mukaisesti ja laaditaan kulttuuriympäristöohjelma
- Turvataan riittävät rahalliset ja henkilöresurssit viher- ja kulttuuriympäristöjen kehittämiseen, toteuttamiseen ja hoitoon
- Vahvistetaan kaupunkilaisten omaehtoista toimintaa ja digitaalisia alustoja
- Valmistellaan toimintatapa, jolla kehitetään ja seurataan viher- ja virkistysverkoston sekä kulttuuriympäristöjen kokonaisuutta kaupungin vetovoimatekijänä.

Esiselvityksessä todetaan, mikäli edettäisiin kansallisen kaupunkipuiston hakuvaiheeseen, valmisteluun tulee varata lisää aikaa. Lisäksi tarvitaan lisää resursseja maankäytön suunnitteluun, maisemasuunnitteluun ja vuorovaikutukseen. Kaikkien alustavien tarkastelualuevaihtoehtojen (VE1-VE3) rajauksen määrittäminen vaatii lisää maankäytön tarkasteluita, koska rajaukset liittyvät useissa kohdin yleiskaavan 2016 maankäytön muutosalueisiin. Vaihtoehtojen VE1 (laaja vaihtoehto), VE2 (Helsingipuiston ja Keskuspuiston kokonaisuus) ja VE3 (merellinen vaihtoehto) alustavat tarkastelualueet ovat laajuudeltaan erilaisia.

Vaihtoehto VE1 rajautuu useissa kohdin maankäytön muutosalueisiin ja edellyttää eniten maankäyttötarkasteluita, mikä hidastaa päätöksen tekoa kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta. Koska VE3 on osana kaikkia alustavia tarkastelualueita, se luo pohjan kansallisen kaupunkipuiston mahdollisille jatkoselvityksille.

Päätökset selvityksen pohjana

Kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvitystyö aloitettiin keväällä 2017 kaupunginhallituksen päätöksellä valtuustoaloitteen pohjalta. Samassa yhteydessä valtuusto päätti, että kaupunkilaisille tulee järjestää kysely siitä, mitä viher- ja kulttuuriympäristöt merkitsevät kaupunkilaisille. Lisäksi kaupunginhallitus päätti 27.2.2017, että kansallisen kaupunkipuiston perustamistyö on pilottihanke Helsingin uudessa osallisuus- ja vuorovaikutusmallissa. Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 15.3.2017 perustamisselvityksen ohjausryhmästä. Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 tavoitteena on, että kaupunginvaltuusto päättää valtuustokauden 2017–2021 aikana, hakeeko Helsinki kansallisen kaupunkipuiston statusta.

Helsingissä on ollut aloitteita kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta vuodesta 1998 alkaen. Yleiskaavassa 2002 päädyttiin lukuisten kansallisen kaupunkipuiston rajausvaihtoehtoja koskevien aloitteiden pohjalta esittämään Helsingipuiston alue, jonka arvot turvataan kaavallisissa ja muun suunnittelun keinoin. Helsingipuisto, vihersormet, viherverkostot, kulttuuriympäristöt, kaupunkiluontoverkostot ja merellisyys on otettu huomioon yleiskaavassa 2016 ja kaupunkisuunnittelulautakunnan vuonna 2016 hyväksymissä viher- ja virkistysalueiden kehittämissperiaatteissa, jotka perustuvat VISTRA I-II raporttien selvityksiin ja suunnitelmiin. Esiselvitystyön lähtökohtana on se, ettei ratkaisu ole riskitiedassa kaupunginvaltuuston hyväksymän yleiskaavan 2016 toteuttamisen kanssa.

Vuonna 2016 tehdyssä kansallista kaupunkipuistoa koskevassa valtuustoaloitteessa tavoitteena on edellisiä aloitteita laajempi, koko kaupungin kattava urbaani ja verkostomainen uuden ajan kaupunkipuisto. Kansallista kaupunkipuistoa koskevan aloitteen allekirjoitti 54 valtuutettua. Lausunnot saatiin kuudelta eri lautakunnalta, jotka lausuiivat toisistaan poikkeavalla tavalla. Kaupunginhallitus katsoi, että kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvitys on tehtävä, jotta voidaan päättää sen perustamisesta tai perustamatta jättämisestä. Kansallista kaupunkipuistoa koskevan ja valtuustoaloitetta edeltäneen kuntalaisaloitteen allekirjoitti yli 7000 henkilöä ja 81 yhteisöä.

Kansallinen kaupunkipuisto

Kaupunki voi hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista ympäristöministeriöltä. Kansallisesta kaupunkipuistosta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL 9. luku). Kansallinen kaupunkipuisto on rajattu kokonaisuus, joka sisältää puistojen lisäksi kansallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä, luontokohteita ja virkistysalueita, joista syntyy ympäristöministeriön kriteerit täyttävä laaja kokonaisuus, ja jonka pysyvyys halutaan turvata. Hakemuksessa on määritettävä ja kohdennettava kansallisen kaupunkipuiston alueella olevat MRL 68 §:ssä mainitut erityiset arvot. Lähtökohta on se, että niitä erityisiä arvoja, joiden olemassa oloon kansallisen kaupunkipuiston perustaminen ja alue-
rajaus perustuvat, ei vastaisella maankäytöllä heikennetä. Suomeen on perustettu tähän mennessä yhdeksän kansallista kaupunkipuistoa: Hämeenlinnaan, Heinolaan, Poriin, Hankoon, Porvooseen, Turkuun, Kotkaan, Forssaan ja Kuopioon.

Vuorovaikutus

Jotta erilaiset mielipiteet puistosta ja alustavan tarkastelualueen laajuudesta tulisivat esiin, on esiselvityksessä esitetty eri vaihtoehtoja ja arvioitu niiden vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnissa on tuotu esiin monipuolisesti vuorovaikutuksessa esiin tulleita osin ristiriitaisiakin vaikutuksia. Ohjausryhmä on painottanut vaikutusten arviointia.

Kaupunkilaiset arvostavat viheralueitaan ja kulttuuriympäristöjä. Keskeisin kysymys on ollut virkistysalueiden pysyvyyden turvaaminen ja millaisilla päätöksillä se tehdään. Suurin osa vuorovaikutukseen osallistuneista on huolissaan viheralueille rakentamisesta tiivistyvässä kaupungissa ja näkee kaupunginvaltuuston ja ympäristöministeriön päätöksen kansallisesta kaupunkipuistosta turvaavan viheralueiden pysyvyyttä paremmin kuin kaupungin muut päätökset.

Valtuuston päätöksen mukaan tehdyn, kaupunkilaisille suunnatun karttakyselyn ja laajan vuorovaikutuksen tuloksena oli, että kansallisen kaupunkipuiston alueita rajattiin laajasti koko Helsingin alueelle. Osalliset haluavat myös olla mukana kehittämässä viheralueita, mikä on kaupungin voimavara. Kyselyn tuloksia on jo hyödynnetty viher- ja virkistysalueiden suunnittelussa.

Työhön on kuulunut työpajoja, sovellettu SITRAn dialogimallia ja järjestetty verkkodialogi. Kansallinen kaupunkipuisto Helsinkiin! -liike (KKPH! -liike) osallistui työryhmän kokouksiin ja valmisteluun. Työryhmää laajennettiin KKPH! -liikkeen aloitteesta siten, että mukaan tulivat myös kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimialojen edustajat. Vuorovaikutuspilotista on oma, erillinen raportti, josta ilmenee, että KKPH! -liike ja sen taustalla olevat yhdistykset ovat tuoneet vaihtoehtoa VE1 tukevan kantansa esiin. Toisaalta taas vuorovaikutuksessa tuli

esiin laajan kansallisen kaupunkipuiston tarpeen lisäksi myös se, että kansallisen kaupunkipuiston perustaminen ei ole ainut keino turvata viher- ja kulttuuriympäristön arvot.

Esiselvityksessä tunnistettiin kaupungin yhteisen toimintatavan tarve viher- ja kulttuuriympäristöjen turvaamisessa. Helsingin kaupungin viheralueet, kulttuuriympäristöt ja niihin liittyvät arvot voidaan turvata muun muassa kaavoituksen ja muun suunnittelun keinoin. Helsingillä on kaikki edellytykset luoda brändi Helsingin kaupunkipuiston ympärille. Tätä vahvaa mielikuvaa voidaan yhdessä merellisen Helsingin ja toimivan viheralueverkoston kanssa hyödyntää kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kaupungin markkinoinnissa. Uusia toimintatapoja on jo kehittymässä kaupungin organisaatiouudistuksen jälkeen, ja niitä on tarpeen edelleen kehittää. Helsingissä on tehty pitkäjänteistä työtä viherverkoston säilyttämiseksi vuosikymmenien ajan, mikä myös tuli myös esille työssä. Helsinki on tunnistanut Helsingin kannalta erityiset arvot kaavoitusprosesseissa ja muun muassa VISTRA:n selvityksissä vuosina 2013 ja 2016. Vuorovaikutuksessa saatu palaute on otettu huomioon esiselvityksen vaihtoehtojen muodostamisessa ja vaikutusten arvioinnissa. Vaihtoehdon Nyky+ pohjalta voidaan aloittaa viher- ja kulttuuriympäristökokonaisuuksiin liittyvien kaupungin yhteisten toimintatapojen kehittäminen heti.

Jatkotoimenpiteet

Vaihtoehdon Nyky+ toteutus ja seuranta alkavat vuonna 2021 toimintasuunnitelmien ja talousarvion kautta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Jussi Luomanen, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 38626
jussi.luomanen(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Anne Karlsson, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Tiina Antila-Lehtonen, vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 310 37436
tiina.antila-lehtonen(a)hel.fi
Heikki Salmikivi, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37483
heikki.salmikivi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kansallisen kaupunkipuiston esiselvitys
- 2 Vuorovaikutuspilotti -raportti
- 3 Kaupunkitaloudellisten vaikutusten arviointi -raportti
- 4 Valtuustoaloite 25.5.2016

- 5 Kaupunginvaltuuston päätös 22.2.2017 (HEL 2016-006233)
- 6 Kaupunginhallituksen päätös 27.2.2017
- 7 Kaupunginjohtajan päätös 15.3.2017 (HEL 2017-002830)

Oheismateriaali

- 1 Vuorovaikutuspilotin aikana tulleet mielipiteet (2017-2019)
- 2 Mielipide 17.3.2020
- 3 Kannanotto 7.4.2020
- 4 Mielipide lautakunnalle 4.5.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ne mielipiteensä esittäneet, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia/Villeneuve, Sippola-Alho, Lindén, Hakola

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 05.05.2020 § 250